

Interview Henriëtte Prast

Evident verbod

Eric Schoones
Foto: Anja van
Wijgerden

Politica en hoogleraar Henriëtte Prast werkte o.a. bij de Nederlandse Bank, schreef boeken over geld en geluk en is daarmee bekend als emotie-econome. Ze kwam dit voorjaar in het nieuws toen ze na bijna vier jaar in de Eerste Kamer voor D66 die partij verliet en haar zetel ter beschikking stelde uit onvrede met de koers van D66 op het gebied van dierenwelzijn.

De directe aanleiding was de stemming over een motie om het verbod op de plezierjacht uit te breiden met houtduif, fazant, wilde eend, konijn en haas. Daarmee zouden er geen vrij bejaagbare dieren overblijven. Henriëtte Prast stemde als enige van D66 - met PvdA, GroenLinks, SP, Partij voor de Dieren en PVV - voor deze motie, die met een kleine meerderheid werd verworpen.

Waarom was die motie voor u een breekpunt?

'Toen ik toetrad tot de fractie van D66 in de Eerste Kamer stond het verbod op de hobbyjacht in het partijprogramma van die partij. Dierenwelzijn is voor mij heel belangrijk en een verbod op de plezierjacht is daar een onderdeel van. Desgevraagd heb ik in mijn sollicitatie aangegeven dat ik op

Dierenwelzijn is voor mij heel belangrijk.

het onderwerp dierenwelzijn mijn geweten zou volgen, ongeacht het fractiestandpunt. Het was heel moedig van D66 dat ze me een plek hoog op de lijst hebben gegeven. Ik had eerder een

keer of twee, drie anders gestemd dan de fractie. Ik kon toen begrijpen en respecteren hoe de fractie stemde als het ging om zaken die waren afgesproken in het regeerakkoord, of die deel uitmaakten van een wetsontwerp waar meerdere kanten aan zaten, want politiek is natuurlijk altijd een kwestie van geven en nemen. Maar in dit geval was het anders. Er was in mijn ogen geen reden om tegen die motie te stemmen. Inhoudelijk niet, en strategisch was het misschien zelfs handiger om er vóór te stemmen, om twijfelaars tussen D66 en Groen Links te behouden. Bovendien zou D66 het verschil gemaakt hebben: de motie is uiteindelijk met twee stemmen meerderheid verworpen. Ik deed mijn best de fractie te overtuigen van mijn visie. Het paste in ons gedachtengoed en voor mijn gevoel kon de fractie dus vrij voor het verbieden van de jacht stemmen.'

Interview

Tot uw verrassing gebeurde dat niet.

'Dat maakte voor mij duidelijk dat ik op dit voor mij belangrijke punt niet effectief was. D66 was nog altijd mijn partij als het gaat over bijvoorbeeld pensioenen of lhbt-beleid, maar met dierenwelzijn bleek het verschil groter dan ik had verwacht. En zoals je de politiek in gaat om idealen, kun je er ook uitstappen om idealen. Toen deed zich de mogelijkheid voor om op het laatste nippertje op de kandidatenlijst van de Partij voor de Dieren te komen.'

U kwam als vierde op de lijst, de partij heeft nu drie zetels

'Ja, we gingen van twee naar drie, op zich een heel mooi resultaat, maar ik had heel graag door gewild, ook om dit soort kwesties.'

Hoe is het politieke klimaat nu, gaat er een meerderheid komen tegen de plezierjacht?

'Dat zou kunnen. Ik sluit niet uit dat Forum voor Democratie zou kunnen helpen. Paul Cliteur heeft in het verleden wel geschreven over dierenrechten.'

De publieke opinie neigt wel naar meer dierenwelzijn, als je kijkt naar de discussie rond de Oostvaardersplassen bijvoorbeeld, maar dat vertaalt zich nog niet in de politiek?

'Nee, het is altijd een kwestie van compromissen. En al hoeft een minister niet elke motie uit te voeren, bij deze motie had minister Schouten wel gezegd een meerderheid in de kamer heel zwaar te laten wegen. Dat is politieke taal voor: dat leg ik niet zomaar naast me neer.'

U hebt biologie en economie gestudeerd. Hoe kijkt u aan tegen het thema duurzame groei in relatie tot onze planeet?

'Wat mij is opgevallen in de Eerste Kamer is dat er uiteindelijk altijd wordt afgewogen, duurzaamheid of groei, waarbij groei toch de voorkeur geniet. Maar kijkend naar hoe wij omgaan met de planeet lijkt mij dat een doodlopende weg. Je hebt weinig aan groei als de planeet onbewoonbaar wordt.'

En qua economie?

'Ik denk dat we met de klimaatpolitiek niet op de goede weg zijn. We durven niet te kiezen, maken echt duurzaam gedrag niet makkelijk. De

bedoeling van een CO²-taks is de uitstoot afremmen door consumptie duurder te maken, maar mensen zijn niet altijd zo gevoelig voor de prijs en daardoor is het effect van dat soort maatregelen niet zo zeker. Ik zie bovendien inconsistentie: ondanks alle zorgen over het klimaat geven we als Europese Unie en ook als Nederland veel subsidie aan de veel CO² producerende vleesindustrie. Aan de ene kant afremmen en offers vragen van burgers, aan andere kant wordt het geïnde belastinggeld uitgegeven aan iets wat veel CO² uitstoot. Dat vind ik ongeloofwaardig. Net zo ongeloofwaardig als het afkeuren van mishandeling van huisdieren en tegelijkertijd het accepteren van de hobbyjacht.'

U ziet het in een breder kader en bent daarin beïnvloed door Jonathan Safran Foer?

'Ja, iedereen die zijn boek Eating Animals heeft gelezen wil geen vlees of vis meer eten en dan zie je dus dat velen het niet lezen omdat ze zich dan schuldig voelen.'

Wat zegt u als de emotie-econome daarvan?

'Natuurlijk wil iedereen nieuws horen waar je blij van wordt en we filteren allemaal onbewust informatie. Als vriendinnen tegen je zeggen dat jouw partner vreemd gaat, dan wil je eerst die vriendinnen niet meer zien, totdat je ze misschien uiteindelijk gelijk moet geven. We lezen ook de krant van onze politieke voorkeur, dat is ook filteren van informatie. Dat doen we heel sterk onbewust, en als een soort overlevingsmechanisme kan ik dat accepteren, maar als je doelbewust dingen niet wilt zien, dan is dat je kop in het zand steken. Als we dan toch geconfronteerd worden met onplezierige dingen, zoals beelden uit een varkensstal, dan wordt er ook heel fel gereageerd. Er is trouwens wel een trend naar minder vlees en zuivel eten; het wordt ook makkelijker omdat er steeds meer goede vervangers komen. En vanuit mijn vakgebied weet ik dat als er eenmaal een verandering in gang is gezet, verdere verandering van de norm – wat de meeste mensen doen, nu is dat nog vlees eten – snel kan gaan.'

Daar ligt geen taak voor de politiek?

'Aan het filteren van informatie kunnen we niets doen- we kunnen en willen mensen niet

programmeren. Natuurlijk kan de politiek wel iets doen aan animal cruelty. We gebruiken wel het woord dierenwelzijn maar niet het woord dierenmarteling. In de taal zie je ook dat we onszelf een beetje sussen. Ik heb in de Eerste Kamer ook gezien dat er vaak wat lacherig gedaan wordt over dierenrechten; dat lijkt mij een mechanisme om jezelf blij te maken. Bij dierenrechten gaat het niet om hetzelfde als mensenrechten, maar om relevante rechten. Een mens wil niet het eigendom

zijn van een ander mens, dat is slavernij, een dier vindt dat helemaal niet erg, mits het maar goed behandeld wordt. Maar dat dieren onze taal niet spreken, een lager IQ hebben of een andere huidsoort is geen vrijbrief voor martelen of pijn doen, dat is het onder mensen ook niet. Dat lijkt mij een onderbouwde redenering, maar die wordt nogal eens neergezet als sentimenteel. Terwijl ik zou denken dat het sentimenteel is als je het water in de mond loopt bij een stuk vlees op je bord, of je positief opgewonden wordt van het opjagen en doden van een wezen dat kleiner, zwakker en ongewapend is. In de omgang met dieren zijn er twee elementen: welzijn en duurzaamheid. Ik ben momenteel aan het bestuderen of de politiek het duurzaamheidsprobleem kan oplossen door rantsoenering, dat wil zeggen door mensen consumptierechten te geven. De planeet is een schaarse bron. In de Tweede Wereldoorlog was er veel schaarste en toen is men gaan rantsoeneren als toewijzingsmechanisme. Als je dat niet zou doen krijgen de rijken alles en de rest niets. Datzelfde doen we bij studies met een numerus fixus, woningen in de sociale sector, de parkeerplaatsen in Amsterdam. Die gaan ook niet naar de hoogste bidder, iedereen moet een kans krijgen. Dat zouden we ook kunnen doen met het opeten van de planeet, met CO² producerende en water verslindende producten. Ik denk dat zoiets eerlijker en effectiever zou zijn. Of het gaat gebeuren en op tijd, dat weet ik niet.

Als je niet-duurzame goederen of diensten budgettair op een maximum zet, dan houden mensen geld over voor wel duurzame zaken.

Cartoon:
Frans Bijvank.

Je ziet nu toch al een grote trend in vleesvervangers bijvoorbeeld. Ook is bij organisaties zoals het Ministerie van Onderwijs, de Erasmus Universiteit of de stad Amsterdam een etentje inmiddels standaard vegetarisch. Daar is duidelijk iets aan het veranderen.'

En hoe past de plezierjacht in dit hele plaatje?

'Ik vind het verbazingwekkend dat het verbod op de plezierjacht niet al veel eerder is geregeld. Het is voor mij zo evident dat die moet worden afgeschaft. Vooral ook als je ziet hoe weinig mensen, over de gehele bevolking genomen, plezier hebben in het opjagen en doodschieten van dieren.'

Er is een krachtige lobby.

'Ja, en het is ook een slimme lobby. Ze noemen het faunabeheer, dat klinkt mooi, maar mensen hebben niet door dat het gewoon een ander woord is voor jagen.'

Beheer is in lijn met wat Peter Singer, een van uw favoriete auteurs, zegt: we eigenen ons het recht toe om over niet-menselijke dieren te beslissen.

'Precies, we vinden dat het mag omdat het kan. Daar komt het eigenlijk op neer. Een voormalig adviseur van Barack Obama, Cass Sunstein, jurist aan Harvard, heeft ooit een pleidooi gehouden om de mogelijkheid te scheppen dat dieren zich kunnen laten vertegenwoordigen in de rechtszaal. Dat is ook heel interessant.'